

ALYTAUS GYVENTOJŲ GRUPINIŲ DISKUSIJŲ APIE GYVENAMĄJĄ APLINKĄ, MIESTO PLĖTROS PRIORITETUS IR LŪKESČIUS ATASKAITA

2020, Klaipėda/Alytus

TURINYS

1. Santrauka
2. Tyrimo tikslas, metodika ir organizavimas
3. Informantų charakteristika
4. Tyrimo rezultatai
  - Įvadas. Ten kur susijungia gamta, miestas ir žmonės
  - Verslas daroje su aplinka: Alytaus ekonominis augimas tausojant gamtinį foną
  - Švietimo, kultūros ir sporto aktualijos bei sprendiniai
  - Miesto infrastruktūros vystymo ir socialinių reikmių kryptys
5. Gyventojų pastebėjimai, siūlymai ir idėjos

PRIEDAI

1. Alytaus m. savivaldybės administracijos Techninė specifikacija
2. Focus grupių dalyvių sąrašas

Santrauka

Ataskaitoje pristatomas kokybinis tyrimas, siekiant atskleisti Alytaus miesto gyventojų nuomonę, siūlymus bei išvalgas apie strateginės plėtros prioritetus mieste: kas yra nuveikta iki 2020 m., kokias problemas dar reikėtų spręsti, kokie yra Alytaus gyventojų lūkesčiai ir vizijos 2021 - 2030 m. Diskusijos dalyvių prašyta pasisakyti 6-iomis pagrindinėmis temomis (žr. 2 ir 3 psl. Diskusijų temos), kurios inspiravo bendrą susirinkusiųjų diskusiją/pokalbį apie strateginės plėtros kryptis Alytaus mieste, siekiant atkreipti dėmesį į egzistuojančias problemas bei teikiant siūlymus ir idėjas joms spręsti.

Grupinėse diskusijose dalyvavo Alytaus miesto seniūnaitijų seniūnaičiai, švietimo, kultūros, sporto, socialinės rūpybos, jaunimo reikalų, NV organizacijų/draugijų/asociacijų atstovai, moksleiviai bei aktyvūs vietos bendruomenės nariai (viso 18 informantų).

Ataskaitos struktūrą padiktavo pačių informantų požiūris į Alytaus miesto strateginę plėtrą ir interpretacijos, kuriose aptariama miesto situacija, vertinamos galimybės, identifikuojama nauda ir/ar pabrėžiama svarba, svarstomos gyvenamųjų rajonų vidinės įtamos. Ataskaitoje atskleidžiami esminiai strateginės plėtros aplinkos pokyčių ir kryptių refleksijos objektai, kurie išryškėjo analizuojant informantų pasisakymus.

Tikėtina, kad tyrimo rezultatai padės sustiprinti kiekybinio tyrimo išvalgas ir bus naudingi rengiant Alytaus miesto Strateginį plėtros planą (toliau tekste - SPP) iki 2030 m.

Tyrimo tikslas, metodika ir organizavimas

Focus grupių (toliau tekste – FG) diskusijos organizuotos Alytaus miesto savivaldybės administracijos užsakymu, vadovaujantis *Techninėje specifikacijoje* nurodytais reikalavimais (p. 9.1.2.2.4.; 9.1.2.2.5.; 9.1.2.2.6., žr. Priedas Nr. 1) ir užsakovo pateiktu potencialių dalyvių sąrašu (žr. Priedas Nr. 2), siekiant atskleisti miesto pavienių gyvenamųjų rajonų gyventojų nuomonę apie miesto plėtros prioritetus ir gyvenamosios aplinkos kaitos lūkesčius, kurie galėtų būti integruoti į Alytaus miesto savivaldybės administracijos rengiamą 2021–2030 m. strateginį plėtros planą.

Alytaus miesto gyventojų nuomonę atstovavo miesto seniūnaitijų seniūnaičiai, švietimo, kultūros, sporto, jaunimo reikalų asociacijų/organizacijų atstovai bei vietos bendruomenės nariai, aktyvistai. Taikytas kokybinio tyrimo pusiau struktūruoto pobūdžio diskusijų grupės (focus grupės) metodas, leidžiantis į tyrimo dalyvių problemas ir poreikius pažvelgti giliau: išgirsti įvairias nuomones, komentarus, idėjas, suprasti požiūrių, nuomonių skirtumus tarp informantų, gyvenančių skirtinguose gyvenamuosiuose rajonuose, ir patikslinti atlikto kiekybinio tyrimo rezultatus.

Darbo autoriai primena, kad FG diskusijos tikslas nėra bendras sutarimas vienu ar kitu klausimu, tai pokalbis, labiau skatintis atsakymų įvairovę, kuris suteikia įžvalgas apie informantų nuomonę, dominančiomis temomis. Diskusijų metu Alytaus informantai buvo linkę atskleisti su jų darbu, gyvenamojo rajono vieta ar bendruomenine veikla susijusius ir teigiamus, ir neigiamus aspektus, asmeninius potyrius. Diskusijos metu buvo išsakyta daug įvairių nuomonių, pozicijų ir siūlymų, ataskaitoje pateikiama tik dominuojantys vaizdiniai, suvokimo kategorijos ir iš jų išplaukiantys pasiūlymai.

FG diskusijų tikslas – atskleisti Alytaus miesto bendruomenių ir seniūnaitijų atstovų nuomonę apie gyvenamąją aplinką ir strategines miesto plėtros galimybes.

Suderinus su užsakovu, FG diskusijos buvo orientuotos į 6 temas ir jų potemes (žr. žemiau), keliant esminius klausimus: kokie rūpesčiai ir sunkumai kyla gyvenamojo rajono gyventojams pateiktų temų bei potemių kontekste; kas jau buvo padaryta ir kokias problemas dar reikėtų spręsti, kad situacija pasikeistų; kurioms sritims reikėtų skirti daugiausiai dėmesio ir kodėl; kokie būtų prioritetai; kokius sprendinius siūlytų įtraukti į 2021–2030 strateginį plėtros planą; informantų gyvenamojo rajono ir miesto vizija iki 2030 m. Priklausomai nuo diskusijos eigos ir dalyvių aktyvumo buvo pateikti informantų nuomonę patikslinantys klausimai.

Diskusijų temos ir potemės:

- Aplinkos apsauga (aplinkos taršos šaltiniai ir jų kontrolė, gyvenamosios aplinkos kokybė, atliekų tvarkymas, žaliųjų erdvių saugojimas ir naujų planavimas, darnus žemės ekosistemų naudojimas ir pan.)
- Ekonominė ir verslo aplinka (ekonominė aplinka, verslas ir investicijų pritraukimas, socialiai atsakingo verslo vystymas, visa apimančios ir darnios industrializacijos bei inovacijų skatinimas ir pan.)

- Urbanistinis planavimas ir infrastruktūra (urbanistika ir teritorijų planavimas, susisiekimas, vandens, darnios energetikos ir atsparios infrastruktūros skatinimas ir pan.).
- Socialinė aplinka (sveikatos priežiūra, socialinė apsauga ir garantijos, visuomenės saugumas, visų amžiaus grupių gerovės užtikrinimas, socialiai pažeidžiamų grupių rūpyba ir pan.)
- Švietimas, kultūra ir sportas (kokybiško švietimo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi užtikrinimas, kultūros ir sporto paslaugų bei infrastruktūros vystymas, gabių vaikų ir jaunimo pritrauktis, meninės-kultūrinės raiškos ir sportinės veiklos aktyvinimas mieste ir pan.)
- Viešasis sektorius (savivaldybės ir jai pavaldžių įstaigų sistemos tobulinimas, gyventojų įtrauktis į sprendimų priėmimą, partnerystės darniam vystymuisi stiprinimas, integralios komunikacijos plėtra ir pan.)

FG struktūrinis planas:

- 5-10 min. – susipažinimas, diskusijos taisyklių, etikos, temų, klausimų pristatymas;
- 80–90 min. – diskusija (suteikiant galimybę pasakyti savo nuomonę kiekvienam dalyviui);
- 15–20 min. – apibendrinimas, dalyvių pastebėjimai.

*Pastaba: diskusijos metu numatomos 1 - 2 pertraukėlės po 5-7 min.

Atsižvelgus į užsakovo pateiktą potencialių FG dalyvių sąrašą, kuriame buvo nurodyti 26 asmenys, formuotos 2 FG bei numatytas tvarkaraštis jų vykdymui. Dalyviai į diskusijas buvo kviečiami siunčiant laiškus el. paštu ir/ar skambinant telefonu. Dalyvauti diskusijose sutiko 21 informantas (1 FG -10; 2FG -11), tačiau realiai dalyvavo 18, detaliau žr. skyrelyje Informantų charakteristika. Grupinės diskusijos vyko 2020 m. gegužės mėn. 19 d. ir 20 d. nuo 11.00 val. iki 13.00 val., naudojant nuotolinei komunikacijai skirtą Zoom platformą. FG diskusijos įrašytos, bendra įrašo trukmė 3 val. 35 min. (1FG - 1 val. 50 min.; 2 FG – 1 val. 45 min.). Analizuojant duomenis, įrašas buvo klausomas keletą kartų, dalimis transkribuojamas, duomenys sisteminami pagal prasminius vienetus, apibendrinami. Ataskaitoje pateikiama informantų nuomonė bei cituojami jų pasisakymai (informantų kalbos stilius koreguotas, atsižvelgiant į lietuvių bendrinės kalbos normas).

Tyrimo organizavimas, duomenų analizė ir pateikimas atlikti vadovaujantis kokybinių tyrimų etikos principais, kurių rekomenduoja laikytis ICC/ESOMAR (Tarptautinis rinkos, visuomenės nuomonės ir socialinių tyrimų bei duomenų analizės kodeksas) ir Lietuvos sociologų draugijos Etikos kodeksas. Pokalbio pradžioje pristatytos preliminarios pokalbio temos, gauti žodiniai informantų sutikimai dėl pokalbio įrašymo ir naudojimo tyrimo tikslams, atsakyta į informantams kilusius klausimus. Tyrimo organizatoriai įsipareigoja ataskaitoje neatskleisti diskusijoje dalyvavusių asmenų tapatybės.

FG diskusijoje dalyvavo moderatorius ir moderatoriaus padėjėjas (atstovas iš UAB „Eurointegracijos projektai“), kuris padėjo sukviesti dalyvius diskusijai, išsiųsdamas jiems prisijungimo nuorodą el. paštu ar skambindamas telefonu.

FG diskusijos duomenų kokybinę analizę atliko Klaipėdos Universiteto Socialinių pokyčių studijų centro mokslo darbuotojai.

Informantų charakteristika

Iš viso FG diskusijose dalyvavo 18 asmenų (8 - seniūnaičiai, 6 - asociacijos/organizacijos/draugijos atstovai, 4 – aktyvūs bendruomenės nariai, pvz. „Alytaus centro bendruomenės“ ir Maltos ordino pagalbos tarnybos Alytaus grupės valdybos nariai, asociacijos „I Alytus“ , VšĮ „Verslo angelas“, futbolo akademijos „Dainava“, žmonių su negalia atstovai ir kiti. FG diskusijose dalyvavo 13 moterų ir 5 vyrai, kurių amžius įvairavo nuo 17 iki 65 metų, dauguma jų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą ir Alytaus mieste gyvena nuo 15 iki 67 metų. Informantų charakteristika pagal FG pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė
FG dalyvių charakteristika

	1 FG	2 FG
Dalyvių skaičius	9	9
Pasiskirstymas pagal lytį	6 moterys 3 vyrai	7 moterys 2 vyrai
Dalyvių amžius	nuo 45 iki 67 m.	nuo 17 iki 65 m.
Dalyvių išsilavinimas	7 aukštasis 1 pagrindinis (profesinis) 1 pagrindinis (nebaigtas aukštasis)	5 aukštasis 1 – pagrindinis 2 - studentai 1 - mokinys
Gyvenimo Alytaus mieste trukmė	nuo 15 iki 67 metų	nuo 17 iki 51 metų

Tyrimo rezultatai

Ten, kur susijungia gamta, miestas ir žmonės

Alytaus savivaldybės tinklapije pirmajame puslapyje įrašyta frazė, apibūdinanti miestą bei jo gyventojus, „žalumoje skendintis, jaukus miestas šeimai, turtingas gamtos grožiu ir garsėjantis svetingais bei nuoširdžiais žmonėmis“, atrodo, lieka nepakitusi. Focus grupės dalyviai džiaugiasi žaluma, draugiška bendruomene, prisiėmę tapatumą, miestiečiai įgyja vidinio vientisumo jausmą, kurio dalijasi diskusijų metu. Informantų miesto identiteto suvokimas ir apibūdinimo terminija buvo panaši abejose FG diskusijose.

- *Alytus išsiskiria nuoširdžiais žmonėmis, bendraujančiais ir gebančiais susivienyti, kuomet reikia spręsti svarbius dalykus.*
- *Alytus žavi gėlynais, ir greičiausiai, nė viename Lietuvos mieste nerasite tokių gražių gėlynų, kaip mūsų mieste.*
- *Turime bendraujančius ir puikiai sutariančius seniūnaičius.*
- *Miestas, tinkamas šeimoms dėl savo infrastruktūros.*
- *Sveiką gyvenimą atliepanti aplinka.*

- *Žalias, gražus miestas, kuriame gera gyventi.*
- *Geras miestas saviraiškai.*
- *Kompaktiškas patogus miestas, „gali viską ranka pasiekti“.*
- *Daug žalių erdvių ir kartu modernaus miesto, be to, daug dėmesio skiriama jaunimui.*
- *Stiprus bendruomenių iniciatyvomis, tinkamo dydžio, patogus susisiekimas.*
- *Alytus mielas, gražus miestas (gyvenu jau 20 m.) ir mūsų tikslas ir rūpestis yra padaryti taip, kad taip pat galvotų mūsų vaikai, anūikai ir proanūikai.*
- *Miestas turi karinę strateginę reikšmę visai Lietuvai ir NATO struktūrai, Alytuje yra įkurtas karinis dalinys.*
- *Mūsų miestas visada buvo žalias, tačiau kartu ir pramonės miestas.*
- *Alytus yra patogioje geografinėje padėtyje – netoli Lenkija, Rusija, Baltarusija.*

Ir nors Alytaus geografinė padėtis atrodytų patraukli, pagrindinė kliūtis, diskusijos dalyvių žodžiais tariant, yra susisiekimo nebuvimas, nes visi reikšmingiausi komunikaciniai projektai Via Baltica, Rail Baltica, aplenkia Alytų. Pašnekovai pripažįsta, kad infrastruktūra vystoma kryptimi Kaunas – Marijampolė, o Alytus, neturėdamas susisiekimo, daug ko netenka.

- *Via Baltica eina pro Marijampolę, o mes turime vienintelę atšaką Alytus – Kaunas, ir tas kelias prastas<...> mes užsidarome.*
- *Susisiekimo (kelio) nebuvimas mums aktuali tema.*
- *Labai svarbus Alytaus miesto ryšys su kitais miestais: (Druskininkai- Alytus- Kaunas; Alytus – Vilnius). Traukinys į Kauną, Vilnių, Lenkiją labai išjudintų miestą.*
- *Yra iniciatyvos kelių Alytus – Kaunas daryti magistraliniu, kuris gal kiek pagyvintų ekonominę infrastruktūrą*
- *Ir jei aerodromas bus uždarytas, tai mes neturėsime susiekimo su pasauliu. Pirmiausia, turi būti suformuota strategijos vizija, kai nėra bendros vizijos, veiksmai ar darbai atliekami chaotiškai.*

Aptardami miesto išskirtinumą (ypatumus), prisimindami nuveiktus darbus plėtojant infrastruktūrą bei galvodami apie miesto ateitį, dalyviai atkreipia dėmesį, kad Alytus (šeštas pagal dydį Lietuvos miestas, mažiausias miestas) vis dar yra žiedinė savivaldybė.

- *Neaišku, kodėl, nes, pavyzdžiui, kaimyninis Marijampolės miestas yra sujungtas su rajonu. Žiedinė savivaldybė sukelia nesklandumų, kai reikia tvarkytis, vesti komunikacijas ir kt.*
- *Miesto ribų klausimas miesto vystymuisi yra svarbus. Pavyzdžiui, judant nuo pėsčiųjų tilto tolyn, link 1-ojo Alytaus, staiga baigiasi asfalto danga ir prasideda žvyrkelis (rajonų teritorija).*

Informantai pozityviai ir atsakingai žvelgia į ateitį, to paties tikėdamiesi iš Alytaus savivaldybės, politikų, visuomenės veikėjų. Jų nuomone, turėtų būti užtikrintas jau pradėtų darbų tęstinumas, įvertintas atsakingumas (atskaitingumas) už juos bei puoselėjamos ilgalaikės vertybės.

- *Ir reikia labai pasverti, ką mes gausime šiandien, bet ir po penkių ar penkiolikos metų. Sprendimai turi būti labai atsakingi, ir ilgalaikiame strateginiame plane jų*

integralumas bei tęstinumas yra privalomi, nes kai kurie sprendimai gali negrįžtamai sugadinti kitus dalykus, ir jų bus neįmanoma atstatyti.

- *Savivaldybė turi ne tik priimti sprendimus, bet ir prisiimti atsakomybę už juos.*

Alytiškiams nesvetimos ir glaudesnio bendradarbiavimo su savivaldybe paieškos. Kaip pozityvius reiškinius, informantai akcentavo stiprėjančias miesto bendruomenių veiklas, tačiau tuo pat metu pastebėjo, kad egzistuojančias problemas ir rūpesčius vis dar aštrina nesusikalbėjimas tarp institucijų (bendruomenės su savivaldybe). Jų nuomone, gyventojai turėtų būti įtraukti į sprendimų priėmimo procesą nuo pat pradžių, o ne jam besibaigiant. Jų nuomone, jeigu rengiami planai, projektai – jie turi būti matomi ir prieinami visiems bendruomenės nariams.

- *Kviestis seniūnaičius sprendžiant miestui svarbius klausimus (pvz., gamyklų statymo, švietimo, sporto ar kitus), ir tai daryti pradžioje, o ne tuomet kai įstatymas/sprendimas jau priimtas. Apsvarstyti klausimus pirminėje stadijoje.*
- *Nėra glaudaus ryšio tarp savivaldybės ir seniūnaičio bei seniūnaičio ir bendruomenės. Nariai nežino, kas vyksta tuose susirinkimuose, žinia ne visada ateina, grandis tarsi nutrūksta.*
- *Sunku „prasimušti“ į miesto ūkio skyrių.*
- *Paprasto ir nuoširdaus bendravimo su bendruomene, ko jie nori, kokie rūpesčiai juos neramina ir pan.. Ne tik tada, kai jie turi ką nors padaryti, bet tikro ir realaus problemų sprendimo.*
- *Žmonės su negalia taip pat turi būti įtraukti į sprendimų priėmimo procesą, nes turi būti atsižvelgiama ir į jų nuomonę. Stokojama susikalbėjimo, bendravimo.*

Diskusijos dalyvių nuomone, strateginiame plane turi būti numatytas Alytaus, kaip šeimos miesto kūrimas, įtraukiant bendruomenę į sprendimų priėmimą, vystant dialogą su pavienių sričių specialistais. Privalomas deklaruojamų vertybių įgyvendinimas ir kokybiškos visapusiškos emocinės, psichologinės bei fizinės aplinkos kūrimas. Pasak dalyvių, dar mažai įtraukiamos visuomeninės organizacijos, nes greičiausiai nuo ankstesnių laikų yra gaji nuostata, kad viską geriausiai gali atlikti biudžetinės organizacijos, kad valdininkai žino geriau.

- *Daugiau paslaugų perduoti vykdyti nevyriausybinėms organizacijoms.*
- *Biudžetinėms įstaigoms (ar jei steigėja yra savivaldybė) - teikiama pirmenybė. Jaučiama diskriminacija. Reikia tvarkos aprašų, pagal kuriuos būtų aišku, kur ir kaip galima dalyvauti, nes negalime dalyvauti vienodomis sąlygomis. NVO sunku konkuruoti su VŠĮ, kurių steigėjai yra savivaldybė.*
- *Nereikia žiūrėti į bendruomenę kaip į nepilnavertę bendriją, kiek jie turi žinių ir kompetencijų, kokia patirtis. Kyla klausimas, kodėl į jas nesikreipti, priimant sprendimus? Ir tas daugeliui kelia nuostabą. Maža to, bendruomenės, kurios veikia aktyviai, dažnai nevertinamos, jų nuomonė nebranginama, negerbiama.*

Pašnekovu įsitikinimu, stiprios bendruomenės yra tos, kurios jungia įvairių interesų žmones, geba įsigilinti į bendruomenės narių poreikius, problemas.

- *Negali nuspręsti savivaldybės žmonės, politikai. Mes turime norėti kalbėtis, ir norėti rasti bendrą sprendimą.*

Abiejų Focus grupių dalyvių esminiai pastebėjimai, išryškinant miesto savitumą tapo savotiška paskata ir tuo pačiu dilema, ieškant atsakymo, koku turėtų tapti miestas ateityje – veržliu verslo, pramonės lyderiu, ar žaliu ir jaukiu gyventojams (šeimoms, vaikams, jaunimui, pagyvenusiems žmonėms), kaip derinti pramonės, verslo ir miesto gyventojų poreikius?

Verslas darnoje su aplinka: Alytaus ekonominis augimas tausojant gamtinį foną

Pasak pašnekovų, vystant miestą, pirmiausia reikėtų pasirūpinti pirminiais žmogaus poreikiais – darbu ir būstu. Todėl natūraliai kyla klausimas, kaip didinti miesto ekonominį patrauklumą? Informantai sutinka, kad Alytaus miestui reikalingos investicijos, komunikacija su nacionaliniais bei užsienio investuotojais, atsižvelgiant į planuojamų investicijų profilį bei saugumą miesto gyventojams.

- *Plėsti pramonę, kurti darbo vietas, tačiau gerai įvertinant vietą, aplinkybes, pasitelkiant mokslininkų rekomendacijas bei atsižvelgiant į gyventojų nuomonę.*
- *Pramonę reikia plėsti, tačiau „padangų istorija“ neturi pasikartoti.*
- *Būtinai Alytaus miesto, kaip kokybiškos, patrauklios vietos verslui, propagavimas.*
- *Alytus yra daugiau pramonės miestas, garsėjantis medienos, baldų pramone, putojančiu vynu.*

Investicijų Alytus, kaip ir dauguma Lietuvos savivaldybių, laukia, tačiau dėl atsivėrimo didelėms gamykloms - turi abejonių. Beveik prieš 80 metų (1939) Alytuje pradėtas kurti aerodromas, kuriame 1944 m. kovų veiksmus vykdė naikintuvų pulkas „Normandija-Nemunas, sovietmečiu juo naudojosi civilinė aviacija, o dabar šis objektas kelia daug klausimų ir aistrų alytiškiams. Pasak diskusijos dalyvių, aerodromas perduotas Alytaus miesto savivaldybei, kuri planuoja aerodromo vietoje įrengti Laisvąją ekonominę zoną (LEZ).

- *Putinių rajonas yra arčiausiai pramonės rajono ir nuogastavimą kelia naujai atsidaranti gamykla (gamyba susijusi uolienu skaidymu, bus naudojamos cheminės medžiagos, pvz. sieros rūgštis), ir gyventojai, sakyčiau, yra susiskirstę į dvi grupes. Vieni įžvelgia pavojų ir abejones dėl taršos, kuriasi net iniciatyvinės grupės, kita dalis – žvelgia palankiau, tikisi naujų darbo vietų, pramonės vystymo.*
- *Dvaro mikrorajonas apie 30 m. visai neblogai gyvavo, dabar, kai kalba apie Alytaus aerodromo virtimą pramonės rajonu, man labai neramu dėl oro taršos.*
- *Pramonės zonos turėtų būti planuojamos atokiau gyvenamųjų rajonų, paliekant dabartinę aerodromo erdvę aviacijos reikmėms bei pramogoms.*

Anot pašnekovų, alytiškiai linkę orientuotis į draugišką aplinkai verslą, todėl taršos šaltinių vengiama, į naujos gamyklos statymą žvelgiama atsargiai.

- *Gal nereikia Alytui didelių koncernų? Savivaldybė turėtų būti atidesnė išduodama leidimus statybos ar gamybos veikloms.*
- *Pramonės negalima plėsti miesto centre, gamyklas reikia kelti už miesto.*
- *Pramonės įmonėms yra suformuotas pramonės rajonas, todėl ten ir turėtų būti statomos tos gamyklos.*

Pašnekovai teigia, kad aplinkos saugojimas, aktyvi galimų taršos šaltinių kontrolė yra būtini, o patvirtinti reikalavimai turėtų būti taikomi visiems vienodai. Gyventojai pastebi, kad reikalingos žaliosios zonos tarp pramonės ir gyvenamųjų rajonų, tai vienas iš būdų kaip sumažinti kenksmingų medžiagų sklaidą. Ir apskritai, miesto gyvenamuosiuose rajonuose turėtų būti daugiau skverų, kur miesto gyventojai turėtų galimybę pasivaikščioti, sportuoti ir pan.

- *Panemunės gyvenamasis kvartalas labai arti pramonės rajono, todėl mums žaliosios zonos ypač aktualios.*
- *Apželdinimo planai, žaliųjų apsauginių sienelių įrengimo klausimai nebuvo pristatyti ar derinami su gyventojais.*

Vystantis diskusijai ekonominiiais klausimais, alytiškiai beveik vieningai sutaria dėl vidutinio ir smulkaus verslo skatinimo, vystymo bei paramos tokio tipo verslams. Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimas, vystymas Alytuje yra būtinas, tik sąlygos, pasak informantų, tam turėtų būti gerokai palankesnės. Anot jų, savivaldybė galėtų padėti ne tik finansiškai, bet ir kitomis formomis: suteikdama informaciją, organizuodama mokymus, supaprastindama verslo steigimo tvarką, dokumentacijos pildymą, mažindama nuomos ar kitus mokesčius ir pan.

- *Reikia populiarinti smulkųjų verslą ir teikti paramą pradedantiems verslą: a) mokesčių mažinimas; b) leidimų išdavimo supaprastinimas (galimybė steigti įmonėlę nuosavame name ar bute); c) pagalba pradedant verslą (patalpų, elektros, vandens ir kt.); d) siūlyti didinti PVM ribą iki 100 000 Eur.*
- *Skatinti pagyvenusių žmonių įtrauktį į smulkųjų verslą. Pavyzdžiui, Kurorto rajone nemažai pagyvenusių žmonių, kuriuos galima būti vienaip ar kitaip skatinti užsiimti kokia nors veikla, pavyzdžiui, sudaryti jiems sąlygas teikti apgyvendinimo paslaugas ir pan.*
- *Miestas ir rajonas turi suvienyti pajėgas, skatinant jaunimo verslumą.*

Be to, pasak pašnekovų, verslas turi būti socialiai atsakingas ir skatinti jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių, žmonių su negalia įtrauktį į verslą, darbo rinką (tai gali būti ir viešasis, ir privatus sektorius). Pašnekovų įsitikinimu, neįgaliesiems reikia veiklos, užimtumo, kad jie pajustų esantys reikalingi, reikia sudaryti sąlygas įmonių steigimui, kurios gamintų nesudėtingus gaminius ar teiktų paslaugas pigiau, kad būtų sudaryta galimybė žmonėms su negalia užsidirbti.

Svarbus miestui sveikatingumo ir turizmo verslo skatinimas, vystymas, siekiant, kad vietiniai gyventojai ir miesto svečiai galėtų naudotis žaliosiomis erdvėmis: parkais, miškais, Nemuno slėnio teritorijomis. Nepaisant to, kad Alytus turi aukščiausią Lietuvoje pėsčiųjų-dviračių

tiltą, daug sportuojančių, aktyviai laiką leidžiančių žmonių, ypač jaunimo, informantai tikina, kad Alytuje dar daug neišnaudotų zonų, kurios galėtų pasitarnauti teikiant netradicines paslaugas ar organizuojant laisvalaikio, sveikatingumo renginius.

- *Skatinti netradicines veiklas, paslaugas (pvz.: Lauko kavinės Dainų slėnyje, ant Nemuno kranto ar pan.).*
- *Koncertų, kino teatrų po atviru dangumi organizavimas (bus mėgiami ir jaunimo, ir senjorų).*
- *Vandens pramogų komplekso steigimas (baseinai, pirtys, įvairios vandens pramogos).*
- *Pritaikyti Nemuną laivybai ir turizmui.*

Pašnekovai taip pat pasisako ir už smulkių (ekologinių, biodinaminių ir pan.) ūkių steigimą, teikiant pirmenybę sveikiems produktams, pagamintiems naudojant natūralias medžiagas ir procesus. Toks ekologinės gamybos metodas vaidina dvigubą vaidmenį visuomenėje: tenkinama paklausa ekologiškiems produktams ir prisidedama prie aplinkos apsaugos.

Švietimo, kultūros ir sporto aktualijos bei sprendiniai

Informantai, išsakydami asmeninę refleksiją apie švietimą ir su juo susijusius pokyčius Alytuje, pateikė įvairias patirtis bei nuomones. Atsakymuose nuolat buvo jaučiami ir pabrėžiami, neseniai vykusios (ir/ar tebevykstančios) švietimo reformos Alytuje atgarsiai. Pašnekovams rūpi subalansuota švietimo sistema, subalansuota tinklo pertvarka, atsižvelgiant ne tik į pastatus, bet ir į žmones, švietimo įstaigų pasiekimus bendrame šalies švietimo ir ugdymo kontekste. Jų nuomone, būtinas didesnis dėmesys emocinei ir psichologinei žmogaus aplinkai ir jos kūrimui ateityje. O priimant svarbius švietimo (ir ne tik) sprendimus, anot alytiškių, turi būti numatytas aktyvus komunikavimas (dialogas) su bendruomene, tariantis su gyventojais ir kartu ieškant bendro sprendimo.

- *Dialogas labai ilgas ir sudėtingas procesas, tačiau be jo neįmanoma gauti rezultato, kuris bus apčiuopiamas tik po tam tikro laiko, ir tokio rezultato negali išmatuoti plotais, kvadratais, pinigais, nes čia ugdomas žmogus. Labai svarbi švietimo bendruomenės fizinė ir psichinė sveikata.*
- *Pavyzdžiui, Alytuje siekiama uždaryti keletą mokyklų, kurios turi aukštus reitingus, yra mokyklos lyderės. Reikia sutikti, kad Alytuje gal ir daugoka švietimo įstaigų (ar pastatų), gal kai kuriose mokyklose nesusiformuoja klasės, tačiau blogiausia yra tai, kad pradedame saugoti, ne žmones, o pastatus.*
- *Rengiant vienokį ar kitokį dokumentą, reikia nepamiršti skirti laiko diskusijoms, ir į tą procesą turi būti įtraukta bendruomenė. Kita dalykas, jei yra planuojama veikla, darbai – tai jų idėjos turi ateiti iš bendruomenės poreikių.*

Diskusijos dalyviai siūlo daugiau organizuoti neformalaus ugdymo nemokamų užsiėmimų vaikams, pvz.: vaikų erdvės bibliotekose, muziejuje, kur vaikai galėtų rankomis viską liesti, tyrinėti, žaisti, nes tai lavina ir moko. Skatinti ir sudaryti sąlygas steigti erdves kūrybai (piešimas, vaidyba, muzikavimas ir pan.). Informantai siūlo į šias veiklas įtraukti ne tik vaikus ir jaunimą, bet ir suaugusius. Pokalbio dalyvių nuomone, turi būti skatinamas įtraukusis švietimas (visiems sudarant/užtikrinant tinkamas sąlygas) ir visą gyvenimą trunkantis mokymasis visiems (ir žmonėms su negalia). Be to, kaip neformalus ugdymas,

mieste galėtų vykti įvairūs masiniai renginiai: Pvz., Ugniagesių, Policijos, Kariuomenės ir kitų profesijų dienų minėjimas/šventimas – visi norintys galėtų susipažinti su darbu, priemonėmis, tai labai artina visuomenę, - teigia pokalbio dalyviai. Pašnekovų nuomone, švietimas yra neatsiejamas nuo verslo. Jų įsitikinimu, jei bus užtikrinta švietimo kokybė, jei tėvai dėl savo vaikų jausis saugūs, tuomet tėvai galės daugiau laiko skirti darbui, verslo dalykams.

Alytaus jaunimas džiaugiasi, kad baigę kolegiją, dabar gali studijuoti magistrantūros studijose. Deja, kartais, kaip pastebi dalyviai, kolegijos studentų keliavimas nuo stoties iki bendrabučio (kuomet studentai atvyksta į Alytaus AS vakare) kartais užtrunka ilgokai, nes nėra kuo nuvykti.

- *Kadangi nėra tiek daug tų studentų, todėl netikslinga keisti autobusų tvarkaraštį. Gal atsiradusios Mykolo Romerio universiteto magistrantūros studijos atkreips didesnę valdininkų dėmesį?*

Jaunus žmones neramina ir bibliotekų, skaityklų, ar panašaus tipo erdvių jaunimui Alytuje stoka. Kita vertus, jaunimui reikia ir pramogų bei aktyvios sportinės veiklos. Svarstant dar kitaip, jaunimui laisvalaikio erdvių, galbūt, ir yra, tačiau jos tinkamai įrengtos ar neatnaujintos. Informantų teigimu, kuriant (ar atnaujinant) tokias erdves turėtų dalyvauti ne tik savivaldybė, bet ir verslas, ir jaunimas.

- *Gal Alytaus aerodromas galėtų būti vieta jaunimui?*
- *Studento pažymėjimas Alytuje mažai ką reiškia, gal savivaldybė galėtų tartis su verslais, siekiant sustiprinti jo galią.*
- *Trūksta erdvės, kur galėtum mokytis, pabendrauti, be to, darbo laikas turėtų būti ilgesnis.*
- *Reikia erdvių jaunimo naktiniam gyvenimui, kad netrukdytų gyventojams.*

Diskusijos dalyvai pastebi, kad neretai jaunimo, ar apskritai bendruomenės dalyvavimas yra imtuojamas ir į jaunimo nuomonę atsižvelgiama mažai.

- *Savivaldybėje šiemet buvo svarstoma dėl 10 proc. patvirtinimo jaunimo projektams. Dalyvavau diskusijose, tačiau joms pasibaigus, sprendimai nebuvo pakeisti, į jaunimo nuomonę nebuvo atsižvelgta. Ir reikia, ne tik kad tas bendravimas vyktų, tačiau, kad jis būtų efektyvus ir prasmingas.*
- *Dalyvaujame Facebook paskyros diskusijose, balsuojame dėl miesto Vartų ar pan., tačiau pastebime, kad į mūsų nuomonę neatsižvelgiama.*
- *Įtraukti jaunimą į sprendimų priėmimą, svarbių miestui klausimų svarstymą, pavyzdžiui, dėl švietimo reformos, daugumos moksleivių klausta nebuvo (tik keletas), ką jie galvoja.*

Kalbantis su informantais, paaiškėjo, kad kultūrinė veikla Alytuje pakankamai aktyvi. Miestas turi profesionalų teatrą. Kaip pozityvius reiškinius informantai akcentavo renginių gausą bei įvairovę, o kalbant apie jaunų žmonių laisvalaikį, be abejonės, labai populiarūs lauko renginiai, kurių, pašnekovų nuomone, galėtų būti daugiau. Kultūros centras atsigavęs, organizuoja daug edukacinių, meno, kino renginių ir pan. Ilgalaikėje perspektyvoje 2022 m.

apibūdinami kaip pakylėjimo metai, kuomet vyks „Alytus – Lietuvos kultūros sostinė 2022“ programos įgyvendinimas. Dalis kalbintų asmenų kėlė projektų, renginių prasmingumo ir išliekamosios vertės klausimus, rūpėjo ir kultūrinės veikos tęstinumo užtikrinimas, aiški kultūros politika bei jos prioritetų nustatymas mieste (poreikių tyrimai), profesionalaus meno pristatymas, skaidri kultūros finansavimo politika ir pan.

- *Kultūrinėje plotmėje galėtume išskirti renginių gausą.*
- *Renginių kalendorius užkištas. Reikėtų išsigrįninti, ką norėtume surasti tokio, kuo galėtume būti įdomūs kitiems.*
- *Gal nėra labai svarbus kiekis, tačiau svarbu, kad būtų aišku, kad mes kalbame apie Alytų. To siekiame jau daug metų, deja...*
- *Akcentas į kokybišką renginį ar kokybišką procesą turi būti.*
- *Reikalinga bendra kultūros politika, nes jos nėra.*
- *Reikia suvokti, kad kultūra yra kasdienybė (būtinybė), ir kad kultūra kainuoja. Į kūrybą reikia investuoti. Ir reikia dialogo tarp kultūros darbuotojų ir miesto politikos formuotojų bei visuomenės.*
- *Ir svarbu ne tik kiekybė, bet ir kokybė.*

Miesto infrastruktūros vystymo ir socialinių reikmių kryptys

Gyventojus neramina ir miesto architektūrinis planavimas, formuojamas bendras vaizdas bei stilius. Dalyvių nuomone, mieste stokoama ir mažosios architektūros (bei kultūros, meno) elementų, kurie, anot informantų, pagyvintų miestą, padarytų jį patrauklesniu, išraiškingesniu. Jų teigimu, Alytuje yra vietinių menininkų, gal būtų galima organizuoti dailės plenerus, sudaryti galimybes kūrėjams eksperimentuoti, praplėsti kūrybinių partnerysčių ratą. Kita vertus, atsiradusi kultūros ir visuomenės giminystė paskatintų į kultūros dalykus pažvelgti giliau ir įvairiapusiškiau.

- *Centro urbanistinis klausimas - užstatytas, “pergrūstas“ senamiestis, miesto centrą reikėtų išplėsti.*
- *Senamiestio problemos. Turėtų būti keliami ir sprendžiam klausimai su nekilnojamo turto savininkais, kurie nenori ar negeba prižiūrėti jiems priklausančių pastatų senamiestyje.*
- *Turėtų atsirasti mažosios architektūros planas, kuris kurtų teigiamą emocinį lauką miesto gyventojams ir svečiams. Alytus sulaukia daug pravažiuojančių, bet nepasiliekančių turistų.*
- *Ir turi būti skirtos lėšos, net tik gatvių sutvarkymui, bet ir pastatų vaiduoklių.*

Anot diskusijos dalyvių, “perkrauto, ir kuriame dabar kyla penkiaaukščiai” Alytaus miesto centro tolimesnei raidai ar pertvarkymui, reikėtų įmonių, įstaigų, gyvenamųjų pastatų plėtrą numatyti platesniu spinduliu - toliau nuo miesto centro. Ar net pagalvoti apie naują vietą „komerciniam miesto centrui“, kuriame ateityje galėtų plėtoti veiklą įvairios įmonės, įstaigos ir pan., o dabartinį miesto centrą palikti pramogoms, kultūrai, taip formuojant miesto senamiestį, kurio, deja, Alytus turi nedaug. Pašnekovų nuomone, būtinas miesto visuminis planavimas, pavyzdžiui, projektuojant gyvenamųjų namų kvartalą dera numatyti ir visą infrastruktūrą: vaikų žaidimų, sporto, poilsio, automobilių stovėjimo aikšteles ir kita.

- *Kalvos seniūnaitijoje, neturime nei bendruomenės namų, nei vaikų žaidimų, sporto aikštelių, todėl kyla klausimas, o kaip suburti tuomet bendruomenę? Juk bendruomenių kūryba prasideda nuo bendrų veiklų, bendrų gyventojų pomėgių susiejimo. Turi būti bendruomenės namai, vieta, kur seniūnaitis galėtų susitikti su gyventojais, aptarti rūpimus klausimus.*
- *Jurgiškių seniūnaitijos jaunimui reikėtų patalpų, kuriose jie galėtų leisti laiką. Tačiau neretai problema būna ir pačių gyventojų (ir jaunesnių, ir vyresnių) - vangumas.*

Diskusijos dalyviai, išsakydami savo asmeninę ir bendruomenės refleksiją apie gyvenamosios vietos situaciją, pateikė įvairių pavyzdžių, argumentų ir nuomonių. Kalbantis su informantais, paaiškėjo, kad nors alytiškiams atliekų tvarkymo problema aktuali, tačiau situacija mažai keičiasi.

- *Mes turime amžinus 3 kausimus: šiukšlių tvarkymo, jų rūšiavimo ir apmokėjimo.*
- *Trūksta šiukšlinių, konteineriai buvo, tačiau dabar jų nėra ir šiukšlių miške padaugėjo (prie Vidzgirio botaninio draustinio)..*
- *Gulbynės ežerėlis nyksta. Kreipėmės į parko direkciją dėl šio ežero išsaugojimo, nes anksčiau tai buvo draustinis, dabar statusas panaikintas. Putiniškiams tai skaudama vieta, norisi, kad būtų padaryta mokslinė studija, numatytos priemonės vandens telkinio išsaugojimui.*

Pastebėjimuose ir komentaruose pašnekovai ne kartą pažymėjo, kad Alytaus miesto savivaldybei dar reikėtų daug ką nuveikti tvarkant miesto infrastruktūrą. Informantų teigimu, daug metų yra diskutuojama apie stebėjimo kamerų tinklo plėtimą Pasak jų, Alytuje tikriausiai kiekviename gyvenamajame rajone galima rasti atokesnių ar didesnę riziką keliančių vietų. Panemunės rajono gyventojai jaučiasi nesaugūs dėl nepakankamai įrengto apšvietimo, tačiau visiškai nesuprantamas reiškinys jiems yra, kaip planuojant gatves, nebuvo suplanuoti ir įrengti šaligatviai. Be to, Panemunės gyventojai labai tikisi įrengto dviračių - pėsčiųjų tako nuo jų kvartalo iki centro, nes tai būtų greitas ir patogus susisiekimas su miesto centru (viešasis transportas yra, tačiau jo siūlomas maršrutas nėra patogus).

- *Ir jei žmonės turi vaikščioti važiuojamąja kelio dalimi – tai jau nesaugu.*
- *Kalvos seniūnaitijoje taip pat daug kur neįrengti šaligatviai, o eiti keliu pavojinga, nes vairuotojai neretai išvysto greitį iki 70 ar 80 km per val.*
- *Kurorto seniūnaitijoje lankosi daug miesto gyventojų, nes šalia yra Nemunas, dviračių takai, kitos pramogos, todėl svarbu suremontuoti Kurorto gatvių tinklą, sutvarkyti šaligatvius, atnaujinti apšvietimą. Stovi gremėzdiški apšvietimo stulpai, kurie yra nereikalingi, nes įvestas požeminis įvadas. Vadovams turėtų rūpėti miesto estetinis vaizdas.*

Kalbinti informantai svarstė ir socialinio atsakingumo klausimus, jiems rūpėjo miesto gyventojų socialinių reikmių užtikrinimas.

- *Labai reikalingas privažiavimo kelias prie pastato adresu Vingio g. 15 A, Alytuje (ten įsikūrę organizacijos, dirbančios su vaikais, pagyvenusiais žmonėmis ir neįgaliaisiais). Dabartinis siauras, vingiuojantis pro gyvenamųjų namų kiemus kelias yra nesaugus, sudėtinga privažiuoti.*

- *Alytuje turi būti teikiamas socialinio taksi ir asmeninio asistento pagalbos paslauga žmonėms su negalia.*
- *Infrastruktūra ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, nesvarbu, ar tu senjoras, ar turistai, ar žmonės su negalia.*
- *Dar stokojama šviesoforų įgarsinimo, iškilųjų plytelių juostos šaligatviuose, viešojo transporto „įgarsinimo“, nes stotelėje, žmonės su regos negalia nežino, koks atvažiuo autobusas. Kaune, pavyzdžiui yra naudojamos specialios programėlės.*

Gyventojų pastebėjimai, siūlymai ir idėjos

- Miestas neturi savo veido, pradėkime jį kurti, ir politikai, savivaldybės darbuotojai, turėtų būti ta jungtis, siekiant bendro tikslo.
- Pirmiausia, turi būti suformuota strategijos vizija, kai nėra bendros vizijos, veiksmai ar darbai atliekami chaotiškai.
- Miesto – regiono unikalumo paieška ir formavimas.
- Miesto ir rajono apjungimas.
- Darbo efektyvumas, komandinis darbas, lyderystė.
- Spręsti turi ne politikai, o visuomenė. Politikai, savivaldybės turi tik apjungti visuomenę.
- Savivaldybės darbas turėtų būti toks: rinkti informaciją ir ją analizuoti, numatyti veiksmų planą darbų galiausiai vykdyti
- Daugiau paslaugų perduoti vykdyti nevyriausybinėms organizacijoms.
- Suvienodinti finansavimo tvarką visoms organizacijoms, vykdančioms tokią pat veiklą, neišskiriant biudžetinių ar savivaldybės įsteigtų įstaigų.
- Remti bendruomenines veiklas.
- Galėtų būti sukurta vieninga duomenų bazė, kurioje galėtume matyti/rasti informaciją apie mus dominančias Alytaus miesto įstaigas.
- Įrengti sporto aikšteles mikrorajonuose prie sveikatingumo takų (nuo Tūkstantmečio tilto iki Baltosios rožės tilto).
- Teminių skulptūrų (Alytaus skulptorių) įrengimas žiedinėse sankryžose.
- Derinant viešojo transporto schemą, maršrutus reikėtų derinti su seniūnaičiais.
- Plėsti dviračių takų infrastruktūrą.
- Numatyti bendruomenių centrų, skirtų gyventojų laisvalaikio, teminių susitikimų, sportinės ir kultūrinės veiklos organizavimui kiekviename mikrorajone įrengimą.
- Įrengti daugiau prieigų prie gamtos, kempingų aikštelių, kempingų. Ir ateina mada, ar idėja, kad jaunimas pradeda ne tik mėgti leisti laiką gamtoje, bet ir joje gyventi, išmėginti jos stichijas.
- Renginių viešinimas, vykstančios įdomios veiklos turėtų būti susistemintos ir viešinamos vienoje informacinėje platformoje.
- Stokojama suoliukų (senyvi žmonės neturi galimybės atsisėsti, pailsėti). Parkų, skverų infrastruktūra turi būti patogi kiekvienam – suoliukai, sporto, žaidimo aikštelės, treniruokliai, pavėsinės, šachmatų, šaškių stalai ir pan.
- Senukai gyvena dideliuose butuose, kurių jau nesusitvarko, yra vieniši, gyvena išsibarstę po miesto rajonus. Problemą išspręstų įrengtas atskiras vieno aukšto namų mikrorajonas. Socialiniai darbuotojai galėtų teikti pagalbą kur kas lengviau, greičiau ir efektyviau.

FG DISKUSIJŲ REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

- Komunikacija su gyventojais, verslu, NVO ir kitomis įstaigomis, iniciavimas įvairiais sluoksniais, kur dialogas gali atnešti realią naudą miestui.
- Įtraukti daugiau jaunų žmonių į savivaldybę. Naujų ir šiuolaikiškų sprendimų pasigendu (gyvename taip, kaip gyvenome prieš 30 m.).
- Perduoti/patikėti daugiau atsakomybės viešajam sektoriui, bendruomenėms.
- Kalbėtis, tartis, klausytis ir išgirsti, padėti, sudaryti sąlygas norintiems dirbti. Daugiau dirbančių, o mažiau kontroliuojančių – pasitikėti ir burti.
- Steigti (kurti) nedidelius vaikų darželius, mokyklas, kuriose vaikai jaustųsi saugūs, augtų sveiki.
- Atvirų erdvių (parkų, skverų, žaliųjų erdvių) priežiūra, vystymas ir pritaikymas įvairaus amžiaus miesto gyventojų reikmėms.
- Numatyti/atlikti mokslinę studiją Gulbynės ežerėlio nykimo stabdymui ir jo atgaivinimui.